Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
GIOVANNI PITRUZZELLA
esitatud 14. oktoobril 2021 [1]

Kohtuasi C-83/20

BPC Lux 2 Sàrl,
BPC UKI LP,
Bennett Offshore Restructuring Fund Inc.,
Bennett Restructuring Fund LP,
Queen Street Limited,
BTG Pactual Global Emerging Markets and Macro Master Fund LP,
BTG Pactual Absolute Return II Master Fund LP,
CSS LLC,
Beltway Strategic Opportunities Fund LP,
EJF Debt Opportunities Master Fund LP,
TP Lux HoldCo Sàrl,
VR Global Partners LP,
CenturyLink Inc., Defined Benefit Master Trust,
City of New York Group Trust,
Dignity Health,
GoldenTree Asset Management Lux Sàrl,
GoldenTree High Yield Value Fund Offshore 110 Two Ltd,
San Bernardino County Employees Retirement Association,
EJF DO Fund (Cayman) LP,
Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group SA
versus
Banco de Portugal,
Banco Espírito Santo SA,
Novo Banco SA

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Supremo Tribunal Administrativo (Portugali kõrgeim halduskohus))

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 2014/59/EL – Krediidiasutuste ja investeerimisühingute finantsseisundi taastamine ja kriisilahendus – Artiklid 36, 73 ja 74 – Direktiivi osaline

[1] Algkeel: itaalia.

ülevõtmine enne ülevõtmistähtaja möödumist – Krediidiasutuse kriisilahendus – Aktsionäride ja võlausaldajate kohtlemine – „*No creditor worse off*“ põhimõte – Harta artikkel 17

1. Käesolevas Supremo Tribunal Administrativo (Portugali kõrgeim halduskohus) esitatud eelotsusetaotluses käsitletakse 15. mai 2014. aasta direktiivi 2014/59/EL, millega luuakse krediidiasutuste ja investeerimisühingute finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse õigusraamistik,[2] ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 17, milles kehtestatakse omandiõiguse kaitse.

2. Eelotsusetaotlus on seotud halduskaebusega, mille esitasid Portugali halduskohtutele teatavad Banco Espírito Santo (edaspidi „BES“) aktsionärid ja allutatud võlakirjade omanikud ning millega nad paluvad tühistada BESi kriisilahenduse otsuse, mille Banco de Portugal 2014. aastal vastu võttis.

3. Käesolev kohtuasi erineb asjaolu tõttu, et viidatud otsuse vastuvõtmise aluseks olid krediidiasutuste kriisilahendust käsitlevad riigisisesed õigusnormid, mis kehtestati Portugali õiguses juba enne direktiivi 2014/59 vastuvõtmist, kuid mida muudeti õigusaktiga, millega nimetatud direktiiv võeti enne selle ülevõtmiseks ette nähtud tähtaja möödumist ainult osaliselt üle.

4. Selles olukorras kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas riigisisesed õigusnormid, mille alusel BESi kriisilahenduse otsus vastu võeti, on direktiiviga 2014/59 ja harta artikliga 17 kooskõlas, põhjusel, et mitmed direktiivis ette nähtud nõuded jäeti üle võtmata. Samuti küsib ta, kas need õigusnormid võivad kriisilahenduse meetmete rakendamise kontekstis tõsiselt ohtu seada direktiivis 2014/59 sätestatud eesmärgi saavutamise, lähtuvalt standarditest, mis tulenevad 18. detsembri 1997. aasta kohtuotsusega Inter-Environnement Wallonie (C-129/96, EU:C:1997:628, edaspidi „kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie“) alguse saanud kohtupraktikast, mis puudutab direktiivi ülevõtmiseks ette nähtud tähtaja jooksul liikmesriikidele pandud kohustusi.

I. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

5. Direktiivi 2014/59 artiklis 34 „Kriisilahenduse üldpõhimõtted“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et kriisilahenduse vahendeid rakendades ja kriisilahendusõigusi kasutades võtavad kriisilahendusasutused kõik asjakohased meetmed tagamaks, et kriisilahenduse meetmeid võetakse kooskõlas järgmiste põhimõtetega:

a) kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse või investeerimisühingu kahjumi katavad esimeses järjekorras aktsionärid;

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/59/EL, millega luuakse krediidiasutuste ja investeerimisühingute finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse õigusraamistik ning muudetakse nõukogu direktiivi 82/891/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2001/24/EÜ, 2002/47/EÜ, 2004/25/EÜ, 2005/56/EÜ, 2007/36/EÜ, 2011/35/EL, 2012/30/EL ja 2013/36/EL ning määruseid (EL) nr 1093/2010 ja (EL) nr 648/2012 (ELT 2014, L 173, lk 190).

6. b) kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse või investeerimisühingu kahjumi katavad teises järjekorras võlausaldajad pärast aktsionäre vastavalt nende nõuete rahuldamisjärgule tavalises maksejõuetusmenetluses, välja arvatud juhul, kui käesoleva direktiiviga on sõnaselgelt ette nähtud teisiti;[…]"Direktiivi 2014/59 artiklis 36 „Kriisilahenduse eesmärgil väärtuse hindamine" on sätestatud:

„1. Enne kriisilahenduse meetme võtmist või asjaomaste kapitaliinstrumentide allahindamise või konverteerimise õiguse kasutamist tagavad kriisilahendusasutused, et krediidiasutuse või investeerimisühingu või artikli 1 lõike 1 punktis b, c või d osutatud ettevõtja vara ja kohustuste väärtust hindab õiglaselt, usaldusväärselt ja realistlikult isik, kes on sõltumatu mis tahes avalik-õiguslikust asutusest, sealhulgas kriisilahendusasutusest, ning krediidiasutusest või investeerimisühingust või artikli 1 lõike 1 punktis b, c või d osutatud ettevõtjast. […]

4. Väärtuse hindamise eesmärgid on järgmised:

a) saada teavet selleks, et teha kindlaks, kas on täidetud kriisilahenduse eeltingimused või kapitaliinstrumentide allahindamise või konverteerimise tingimused;

b) saada teavet selleks, et teha otsus sobivate krediidiasutuse või investeerimisühingu või artikli 1 lõike 1 punktis b, c või d osutatud ettevõtja suhtes võetavate kriisilahenduse meetmete kohta, kui kriisilahenduse eeltingimused on täidetud;

[…]

e) saada teavet selleks, et teha otsus üleantava vara, õiguste, kohustuste, aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide kohta ja otsus kriisilahendusmenetluses olevale krediidiasutusele või investeerimisühingule või olenevalt olukorrast aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omajatele tehtava vastusoorituse väärtuse kohta, kui rakendatakse sildasutuse vahendit või vara eraldamist;

[…]

g) tagada, et kõigil juhtudel võetakse krediidiasutuse või investeerimisühingu või artikli 1 lõike 1 punktis b, c või d osutatud ettevõtja vara vähendav kahjum täies ulatuses arvesse kriisilahenduse vahendite rakendamise või asjaomaste kapitaliinstrumentide allahindamise või konverteerimise õiguse kasutamise ajal. […]

8. Väärtuse hindamisel tuleb esitada võlausaldajate jagamine klassidesse vastavalt nende nõuete rahuldamisjärkudele kohaldatava siseriikliku maksejõuetust reguleeriva õiguse järgi ning hinnang sellele, kuidas aktsionäride ja võlausaldajate klasse oleks eeldatavalt koheldud, kui krediidiasutus või investeerimisühing või artikli 1 lõike 1 punktis b, c või d osutatud ettevõtja oleks lõpetatud ja likvideeritud tavalises maksejõuetusmenetluses.

Kõnealune hinnang ei mõjuta artikli 74 kohase põhimõtte kohaldamist, mille kohaselt „ükski võlausaldaja ei pea katma suuremat kahjumit", kui ta oleks katnud tavalises maksejõuetusmenetluses [*no creditor worse off*]".

7. Direktiivi 2014/59 artiklis 73 „Aktsionäride ja võlausaldajate kohtlemine osalise üleandmise ning kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise vahendi rakendamise korral“ on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad juhul, kui on rakendatud ühte või enamat kriisilahenduse vahendit, ja eelkõige artikli 75 kohaldamisel, et:

a) välja arvatud punkti b kohaldamisel, kui kriisilahendusasutused annavad üle ainult osa kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse või investeerimisühingu õigustest, varast ja kohustustest, rahuldatakse nende aktsionäride ja võlausaldajate, kelle nõudeid ei ole üle antud, nõuded sellises osas, millises need oleks rahuldatud, kui kriisilahendusmenetluses olev krediidiasutus või investeerimisühing oleks lõpetatud ja likvideeritud tavalises maksejõuetusmenetluses ajal, mil tehti artiklis 82 osutatud otsus.“

8. Direktiivi 2014/59 artiklis 74 „Kohtlemise erinevuse hindamine“ on sätestatud:

„1. Selleks et hinnata, kas aktsionäre ja võlausaldajaid oleks koheldud paremini, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse või investeerimisühingu suhtes oleks algatatud tavaline maksejõuetusmenetlus, sealhulgas, kuid mitte ainult, artikli 73 kohaldamise eesmärgil, tagavad liikmesriigid, et sõltumatu isik viib nii kiiresti kui võimalik pärast kriisilahenduse meetme või meetmete ellu viimist läbi hindamise. Kõnealust hindamist tuleb eristada artikli 36 kohasest väärtuse hindamisest.

2. Lõikes 1 sätestatud hindamisega tehakse kindlaks järgmine:

a) see, kuidas aktsionäre ja võlausaldajaid, kaasa arvatud asjaomaseid hoiuste tagamise skeeme, oleks koheldud, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse või investeerimisühingu suhtes, mille suhtes on ellu viidud kriisilahenduse meede või meetmed, oleks algatatud tavaline maksejõuetusmenetlus ajal, mil tehti artiklis 82 osutatud otsus;

b) see, kuidas kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse või investeerimisühingu aktsionäre ja võlausaldajaid kriisilahenduse käigus tegelikult koheldi, ning

c) kas punktis a osutatud kohtlemine erineb punktis b osutatud kohtlemisest.

3. Hindamisel:

a) eeldatakse, et kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse või investeerimisühingu suhtes, mille suhtes võeti kriisilahenduse meede või meetmed, oleks algatatud tavaline maksejõuetusmenetlus ajal, mil tehti artiklis 82 osutatud otsus;

b) eeldatakse, et kriisilahenduse meedet või meetmeid ei võetud;

c) jäetakse arvesse võtmata mis tahes erakorralise avaliku sektori finantstoetuse andmine kriisilahendusmenetluses olevale krediidiasutusele või investeerimisühingule. […]“

B. Portugali õigus

9. Portugalis kehtestati krediidiasutuste finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse riigisisesed eeskirjad krediidi- ja finantsasutuste üldkorra (Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedades Financeiras, edaspidi „RGICSF“) raames 10. veebruari 2012. aasta dekreetseadusega nr 31-A/2012.

10. Neid eeskirju muudeti 1. augusti 2014. aasta dekreetseadusega nr°114-A/2014, millega võeti osaliselt üle direktiiv 2014/59 nii, et järgnevalt võeti üle direktiivi konkreetseid aspekte.

11. Täpsemalt muudeti dekreetseadusega nr 114-A/2014 RGICSF artikleid 145-B, 145-F ja 145-H, milles on pärast kõnealust muudatust sätestatud:

„Artikkel 145 B […]

1 – Kriisilahenduse meetmete rakendamisel, võttes arvesse eelmises artiklis nimetatud kriisilahenduse meetmete eesmärke, tuleb tagada, et:

a) krediidiasutuse kahjumi kannavad esmajärjekorras asjaomase krediidiasutuse aktsionärid;

b) seejärel kannavad krediidiasutuse võlausaldajad võrdsetel tingimustel asjaomase asutuse ülejäänud kahjumi vastavalt eri võlausaldajate kategooriate prioriteetsuse hierarhiale;

c) ükski krediidiasutuse võlausaldaja ei saa kanda suuremat kahju kui see, mida ta oleks kandnud siis, kui oleks algatatud krediidiasutuse likvideerimine.

[…]

3 – Kui pärast kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse likvideerimismenetluse lõpetamist ilmneb, et selle asutuse võlausaldajad, kelle nõudeid ei ole üle antud teisele krediidiasutusele või sildpangale, on kandnud suuremat kahju kui see, mida nad oleksid vastavalt artikli 145-F lõikes 6 ja artikli 145-H lõikes 4 ette nähtud hindamisele kandnud juhul, kui krediidiasutuse suhtes oleks algatatud likvideerimismenetlus vahetult enne kriisilahenduse meetme rakendamist, siis on nendel võlausaldajatel õigus saada vahe kriisilahendusfondist.

Artikkel 145–F […]

6 – Artikli 145–B lõike 3 kohaldamisel hõlmab eelmises lõikes nimetatud hindamine ka iga võlausaldajate kategooria nõuete rahuldamise hinnangulist taset seaduses sätestatud prioriteetsuse järjekorra alusel krediidiasutuse likvideerimise korral vahetult enne kriisilahenduse meetme kohaldamist.

[…]

Artikkel 145–H

4 – Lõike 1 kohaselt väljavalitud vara, kohustusi, bilansiväliseid vahendeid ja hallatavat vara tuleb üleandmise hetke seisuga hinnata; hindamise viib läbi Portugali keskpanga määratud sõltumatu üksus Portugali keskpanga määratava tähtaja jooksul ja krediidiasutuse kulul; see hindamine peab artikli 145–B lõike 3 kohaldamisel hõlmama ka iga võlausaldajate kategooria nõuete rahuldamise

hinnangulist taset seaduses sätestatud prioriteetsuse järjekorra alusel algse krediidiasutuse likvideerimise korral vahetult enne kriisilahenduse meetme kohaldamist.

Artikkel 145-I

[…]

3– Müügist saadavat tulu peab esmajärjekorras kasutama proportsionaalselt, et tagastada:

a) kriisilahendusfondile kõik sellest fondist artikli 145–H lõike 6 kohaselt käsutusse antud summad;

b) hoiuste tagamise fondile või põllumajanduskrediidiühistute tagatisfondile kõik nendest fondidest artikli 145–H lõike 7 kohaselt käsutusse antud summad."

12. Direktiiv 2014/59 võeti täielikult üle 26. märtsi 2015. aasta seaduse nr 23-A/2015 vastuvõtmisega.

II. Asjaolud, põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

13. BES oli üks peamisi krediidiasutusi Portugali pangandussüsteemis. Banco de Portugal tegi BESi tõsise finantskriisi tõttu tema suhtes 3. augustil 2014 kriisilahenduse otsuse. See otsus võeti vastu tõsise ohu tõttu, et BES ei suuda oma kohustusi täita, mille tulemusel oleks juhul, kui kriisilahenduse meedet ei oleks kiiresti heaks kiidetud, see asutus seisnud vältimatult vastamisi maksete peatamisega ja krediidiasutusena tegutsemise tegevusloa tühistamisega sellest tuleneva likvideerimismenetluse alustamisega, mis oleks olnud väga suur süsteemne oht ja tõsine ähvardus finantsstabiilsusele.

14. Kõnealune BESi kriisilahenduse otsus võeti vastu RGICSFi redaktsiooni alusel, mis tulenes dekreedist nr 31-A/2012, mida on muudetud dekreetseadusega nr 114-A/2014.

15. Selle BESi kriisilahenduse otsusega asutati sildasutus nimega „Novo Banco S.A.", kellele anti üle BESi põhivara, kohustused ja bilansivälised vahendid.

16. Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group, S.A., (edaspidi „Massa Insolvente") on ettevõtja, kes omas BESi aktsiakapitalis otsest ja kaudset osalust.

17. BPC 2 Lux jt on BESi väljastatud allutatud võlakirjade omanikud.

18. Massa Insolvente ja BPC 2 Lux jt esitasid BESi kriisilahenduse meetme peale kaebuse, paludes Portugali kohtutel see tühistada. Nad väitsid muu hulgas, et selle kriisilahenduse meetme võtmisega rikuti liidu õigust.

19. Kohtuasja menetleval eelotsusetaotluse esitanud kohtul on teatavad kahtlused meetmete osas, mille Portugali seadusandja võttis direktiivi 2014/59 osalise rakendamise kontekstis. Kõnealune kohus leiab, et esitatud seadusvastasuse väidetele hinnangu andmiseks on vaja täpsustada kohaldatavate liidu õiguse sätete tõlgendust.

20. Selles kontekstis otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas liidu õigust, eelkõige harta art[iklit] 17 ning direktiivi 2014/59/EL […], ja eriti selle artikleid 36, 73 ja 74 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugused riigisisesed õigusnormid, nagu [põhikohtuasjas] kirjeldatud ja mida kohaldati kriisilahenduse meetmega, mis seisnes sildasutuse asutamises ja vara eraldamises, ning mis nimetatud direktiivi osaliselt ja enne direktiivi ülevõtmise tähtaja lõppu üle võttes:

a) ei näinud enne kriisilahenduse meetme võtmist ette kriisilahendusmenetluses oleva asutuse vara ja kohustuste õiglast, usaldusväärset ja realistlikku hindamist;

b) ei näinud ette punktis a nimetatud hindamise alusel võimaliku hüvitise maksmist kriisilahendusmenetluses olevale asutusele või vajaduse korral aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omanikele ning selle asemel nägi ainult ette, et sildpanga müügitulu võimalik jääk tagastatakse algsele krediidiasutusele või selle pankrotivarasse;

c) ei näinud ette, et kriisilahendusmenetluses oleva asutuse aktsionäridel on õigus saada vähemalt summa, mille nad oleksid eeldatavalt saanud juhul, kui asutus oleks täielikult likvideeritud tavapäraste maksejõuetusmenetluste raames, ning nägi selle kaitsemehhanismi ette ainult neile võlausaldajatele, kelle nõudeid ei olnud üle antud, ja

d) ei näinud sõltumatult punktis a nimetatud hindamisest ette muud hindamist, et teha kindlaks, kas aktsionäre ja võlausaldajaid oleks koheldud soodsamalt juhul, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse suhtes oleks algatatud tavapärane maksejõuetusmenetlus?

2. Kas Euroopa Kohtu [kohtuotsusest Inter-Environnement Wallonie] tulenevat kohtupraktikat arvestades võivad niisugused riigisisesed õigusnormid, nagu on kirjeldatud käesolevas kohtuasjas ja millega võetakse direktiiv 2014/59/EL üle osaliselt, kriisilahenduse meetme rakendamise raames tõsiselt kahjustada selle eesmärgi saavutamist, mis on ette nähtud selles direktiivis, eelkõige selle artiklites 36, 73 ja 74?“

III. Õiguslik analüüs

21. Käesolevas kohtuasjas esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtule kaks küsimust, eesmärgiga kontrollida, kas liidu õigusega on kooskõlas krediidiasutuste kriisilahendust käsitlev Portugali kord, mis kehtestati RGICSFis 2012. aastal ning mida muudeti hiljem 2014. aastal, kord, mida kohaldati BESi kriisilahendusmenetlusele.

22. Esimene eelotsuse küsimus jaguneb kaheks osaks. Esimeses osas viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus harta artiklile 17, milles on sätestatud omandiõiguse kaitse; selle küsimuse teises osas viitab kõnealune kohus aga direktiivile 2014/59, ja eelkõige selle artiklitele 36, 73 ja 74. Viidatud direktiiv ja konkreetselt selle asjaomased artiklid on ka teise eelotsuse küsimuse esemeks.

23. Esimese eelotsuse küsimuse teise osa ja teise eelotsuse küsimusega tahetakse seega kontrollida kõnealuste riigisiseste õigusnormide kooskõla direktiiviga 2014/59, kuigi kahe erineva standardi alusel. Kui esimese eelotsuse küsimuse teise osa eesmärgiks on kontrollida, kas sellist laadi riigisisene õigusnorm on sellisel kujul asjaomase direktiiviga vastuolus, on teise eelotsuse

küsimuse eesmärgiks aga kontrollida, kas see õigusnorm võib viidatud direktiivis sätestatud „eesmärgi saavutamise tõsiselt ohtu seada“, vastavalt standardile, mille Euroopa Kohus töötas välja kohtupraktikas, mis sai alguse eespool nimetatud kohtuotsusega Inter-Environnement Wallonie, mis puudutab direktiivi ülevõtmiseks ette nähtud tähtaja jooksul liikmesriikidele pandud kohustusi.

24. Selles kontekstis pean kõigepealt vajalikuks teha mõned sissejuhatavad märkused seoses nende liidu õiguse sätete käesolevale kohtuasjale kohaldatavusega, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab.

A. Sissejuhatavad märkused liidu õiguse kohaldatavuse kohta

25. Põhikohtuasjas kohaldatavad riigisisesed õigusnormid ehk need, mis kehtisid BESi kriisilahenduse meetme vastuvõtmise ajal 3. augustil 2004 ning mida eelotsuse küsimustes käsitletakse, moodustavad Portugali krediidiasutuste finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse korra, mis lisati RGICSFi 10. veebruari 2012. aasta dekreetseadusega nr 31-A/2012, mida hiljem muudeti 1. augusti 2014. aasta dekreetseadusega nr 114-A/2014.

26. Toimiku andmetest ilmneb, et dekreetseadus nr 31-A/2012 võeti vastu enne seda, kui komisjon esitas direktiivi ettepaneku, mis viis direktiivi 2014/59[3] vastuvõtmiseni. Järelikult ei saa viidatud õigusakt sellisel kujul endast kindlasti kujutada selle direktiivi ülevõtmist. Lisaks selgitas Portugali valitsus Euroopa Kohtu täpsele küsimusele vastates, et dekreetseadusega nr 31-A/2012 ei võetud üle mitte ühtegi muud liidu õiguse akti.[4]

27. Eelotsusetaotluse esitamise otsusest tuleneb aga sõnaselgelt, et dekreetseadusega nr 114-A/2014, millega muudeti Portugali 2012. aasta krediidiasutuste saneerimise ja likvideerimise korda, võeti üle direktiivi 2014/59 konkreetsed aspektid, kuigi selle sätteid tervikuna üle ei võetud. Lisaks on selle dekreetseaduse preambulis sõnaselgelt täpsustatud, et dekreetseaduse eesmärk on võtta Portugali õigusesse üle direktiivis 2014/59 ette nähtud „*no creditor worse off*“ põhimõte.[5]

28. Selles osas tuleneb ka direktiivi 2014/59 artiklist 130 esiteks, et tähtaeg, mille jooksul liikmesriigid peavad direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid vastu võtma ning avaldama, on 31. detsember 2014, ja teiseks, et liikmesriigid peavad neid meetmeid kohaldama alates 1. jaanuarist 2015.[6]

29. Seega tuleb märkida, nagu ka eelotsusetaotluse esitanud kohus ise leidis, et dekreetseadusega nr 114-A/2014 võeti direktiiv 2014/59 osaliselt üle enne selle ülevõtmistähtaja möödumist, täpsemalt ligikaudu viis kuud enne ülevõtmise tähtaja möödumist. Seejärel võeti viidatud direktiiv Portugali õigusesse täielikult üle 2015. aastal seadusega nr 23-A/2015.

[3] Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega luuakse krediidiasutuste ja investeerimisühingute maksevõime taastamise ja kriisilahenduse raamistik ning muudetakse nõukogu direktiive 77/91/EMÜ ja 82/891/EÜ, direktiive 2001/24/EÜ, 2002/47/EÜ, 2004/25/EÜ, 2005/56/EÜ, 2007/36/EÜ ja 2011/35/EL ning määrust (EL) nr 1093/2010 [COM(2012)280 final], avaldati 6. juunil 2012.

[4] Eelkõige selgitas Portugali valitsus, et selle dekreediga ei võetud üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. aprilli 2001. aasta direktiivi 2001/24/EÜ krediidiasutuste saneerimise ja likvideerimise kohta (EÜT 2001, L 125, lk 15, eestikeelne eriväljaanne 06/04, lk 15), mis võeti Portugali õigusesse üle muu õigusaktiga, st 25. oktoobri 2006. aasta dekreetseadusega nr 199/2006.

[5] Ehk põhimõte, mille kohaselt ametiasutuste sekkumisest tulenevalt ei tohi ühegi võlausaldaja olukord olla kriisilahenduses halvem kui asjaomase krediidiasutuse likvideerimisel tavalises maksejõuetusmenetluses.

[6] Välja arvatud IV jaotise IV peatüki 5. jao sätted kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise vahendi kohta, mida tuli kohaldada hiljemalt alates 1. jaanuarist 2016.

30. See on õiguslik kontekst, milles tuleb kontrollida direktiivi 2014/59 ja harta kohaldatavust käesolevale kohtuasjale.

1. Direktiivi 2014/59 sätete kohaldatavus

31. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast ilmneb, et kuna direktiivi ülevõtmise tähtaja mõte on eelkõige anda liikmesriikidele piisavalt aega võtta direktiivi ülevõtmiseks vajalikke meetmeid, ei saa neile riikidele ette heita, et nad ei ole direktiivi oma õiguskorda üle võtnud enne nimetatud tähtaja lõppu.[7]

32. Lisaks, kuna liikmesriigid peavad just nimetatud tähtaja jooksul võtma vajalikud meetmed tagamaks, et selle tähtaja lõppedes saavutatakse direktiivis ette nähtud tulemus,[8] on neil õigus võtta vastu ajutisi sätteid või rakendada direktiivi etapikaupa.[9]

33. Väljakujunenud kohtupraktikast ilmneb lisaks, et direktiivil saab tekkida vahetu õigusmõju alles pärast selle liikmesriikide õiguskordadesse ülevõtmiseks määratud tähtaja möödumist.[10] Sellest tuleneb, et direktiivile ei saa tugineda liikmesriigi kohtute menetluses, mis on algatatud enne, kui selle ülevõtmiseks kehtestatud tähtaeg on möödunud.[11]

34. Siiski tuleneb kohtuotsusega Inter-Environnement Wallonie alguse saanud väljakujunenud Euroopa Kohtu praktikast, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus oma teises eelotsuse küsimuses viitab, et ELL artikli 4 lõike 3 ja ELTL artikli 288 lõike 3 kohaselt peavad liikmesriigid, kellele direktiiv on adresseeritud, direktiivi ülevõtmiseks ette nähtud tähtaja jooksul hoiduma kehtestamast õigusnorme, mis võivad direktiivis sätestatud eesmärgi saavutamist tõsiselt kahjustada.[12]

35. Minu arvates järeldub eelnevates punktides viidatud kohtupraktikast tulenevatest põhimõtetest, et kaebajad põhikohtuasjas ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohtus tugineda direktiivile 2014/59 kui sellisele, et väita, et krediidiasutuste finantsseisundi taastamist ja kriisilahendust käsitlev Portugali kord, mis kehtis BESi kriisilahenduse meetme võtmise hetkel, st enne selle direktiivi vastuvõtmise tähtaja möödumist, on vastuolus, ja seda vaatamata sellele, et dekreetseadusega nr 114-A/2014 võeti kõnealune direktiiv Portugali õigusesse osaliselt üle enne asjaomase tähtaja möödumist.

36. Nagu nähtub eespool punktist 34, pidi kõnealune liikmesriik selle ülevõtmistähtaja jooksul üksnes hoiduma kehtestamast õigusnorme, mis võivad samas direktiivis sätestatud eesmärgi saavutamist tõsiselt kahjustada. Seega peab ainult selle kohustuse alusel, lähtudes parameetritest, mida täpsustatakse üksikasjalikult allpool punktis 55 ja järgnevates punktides, hindama, kas direktiiviga 2014/59 on kooskõlas sel hetkel kehtinud riigisisesed õigusnormid, mille kaudu kõnealune liikmesriik viidatud direktiivi osaliselt üle võttis, mida ta võis kahtlemata teha, nagu nähtub eespool punktist 32.

7 Kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie, punkt 43, 5. veebruari 2004. aasta kohtuotsus Rieser Internationale Transporte (C-157/02, EU:C:2004:76, punkt 68) ja 15. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus Hochtief ja Linde-Kca-Dresden (C-138/08, EU:C:2009:627, punkt 25).

8 Kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie, punkt 44.

9 Kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie, punkt 49.

10 Vt 17. jaanuari 2008. aasta kohtuotsus Velasco Navarro (C-246/06, EU:C:2008:19, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

11 Vt selle kohta kohtujurist Sharpstoni ettepanek kohtuasjas BP jt (C-234/18, EU:C:2019:920, punkt 45).

12 Kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie, punkt 45, ja muu hulgas 26. mai 2011. aasta kohtuotsus Stichting Natuur en Milieu jt (C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, punkt 78) ja viimasena 11. veebruari 2021. aasta kohtuotsus M.V. jt (järjestikused tähtajalised töölepingud avalikus sektoris) (C-760/18, EU:C:2021:113, punkt 73 ja viidatud kohtupraktika).

37. Seda järeldust ei sea minu arvates kahtluse alla kohtupraktika, millele Massa Insolvente tugineb ning millest ilmneb, et direktiivi kohaldamisalasse kuuluvaks võib pidada nii selliseid riigisiseseid õigusnorme, mille otsene eesmärk on nimetatud direktiivi ülevõtmine, kui ka *alates* selle direktiivi *jõustumisest* neid olemasolevaid riigisiseseid õigusnorme, mis tagavad riigisisese õiguse kooskõla selle direktiiviga. [13]

38. Asjaoluga, et teatavad olemasolevad riigisisesed õigusnormid tagavad riigisisese õiguse kooskõla direktiiviga ja et neid võib seega pidada selle direktiivi, ja seega liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluvaks, ei kaasne tingimata, et liikmesriikidel on kohustus tagada riigisisese õiguse täielik vastavus sellele direktiivile enne direktiivi vastuvõtmistähtaja möödumist, ja et seega lähevad neile kehtestatud kohustused kaugemale eespool punktis 34 viidatud kohtupraktikas tunnustatud hoidumiskohustusest. Minu arvates ei viita see asjaolu iseenesest ka sellele, et üksikisikud võivad sellele direktiivile tugineda riigisisese kohtu menetluses, mis on algatatud enne, kui selle direktiivi ülevõtmiseks kehtestatud tähtaeg on möödunud, vastupidi eespool punktis 33 viidatud kohtupraktikale.

2. Harta kohaldatavus

39. Mis puudutab harta artikli 17 kohaldamist, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab eelotsuse küsimuse esimeses osas, tuleb märkida, et harta artikli 51 lõikes 1 on ette nähtud, et harta sätted on liikmesriikidele ette nähtud üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. [14]

40. Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kehtivad liidu õiguskorras tagatud põhiõigused kõikides liidu õigusega reguleeritud olukordades, aga mitte neist väljaspool. Selles osas on Euroopa Kohus juba meelde tuletanud, et ta ei saa harta alusel hinnata riigisiseseid õigusnorme, mis ei kuulu liidu õiguse raamesse. [15]

41. Euroopa Kohtu praktikast ilmneb, et selleks et välja selgitada, kas liikmesriigi õigusnormide puhul on tegemist liidu õiguse kohaldamisega harta artikli 51 tähenduses, tuleb teiste tegurite hulgas hinnata, kas asjaomaste riigisiseste õigusnormide eesmärk on liidu õiguse sätte kohaldamine, milline on selle riigisisese õigusnormi iseloom ja kas see järgib teistsuguseid eesmärke kui liidu õigus, isegi kui need riigisisesed õigusnormid mõjutavad liidu õigust vaid kaudselt, ning seda, kas selles valdkonnas on olemas liidu õiguse erinormid või normid, mis võivad seda valdkonda mõjutada. [16]

42. Seega tuleb kontrollida, kas põhikohtuasjas käsitletavat õigusnormi võib pidada liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluvaks.

[13] 7. septembri 2006. aasta kohtuotsus Cordero Alonso (C-81/05, EU:C:2006:529, punkt 29), 21. juuli 2011. aasta kohtuotsus Azienda Agro-Zootecnica Franchini e Eolica di Altamura (C-2/10, EU:C:2011:502, punkt 70) ja 23. aprilli 2009. aasta kohtuotsus VTB-VAB ja Galatea (C-261/07 ja C-299/07, EU:C:2009:244, punkt 35).

[14] Vt 10. juuli 2014. aasta kohtuotsus Julián Hernández jt (C-198/13, EU:C:2014:2055, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika) ja 14. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Okrazhna prokuratura – Haskovo ja Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

[15] 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika), 6. märtsi 2014. aasta kohtuotsus Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126, punkt 21) ning 7. septembri 2017. aasta kohtumäärus Demarchi Gino ja Garavaldi (C-177/17 ja C-178/17, EU:C:2017:656, punkt 18).

[16] 6. märtsi 2014. aasta kohtuotsus Siragusa, (C-206/13, EU:C:2014:126, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika) ja 10. juuli 2014. aasta kohtuotsus Julián Hernández jt (C-198/13, EU:C:2014:2055, punkt 37) ning 7. septembri 2017. aasta kohtumäärus Demarchi Gino ja Garavaldi (C-177/17 ja C-178/17, EU:C:2017:656, punkt 20).

43. Selle kohta märgin kõigepealt, et on vaieldamatu, et dekreetseadus nr 114-A/2014 on liidu õiguse rakendusmeede. Nagu juba eespool punktis 27 selgitasin, võeti sellega sõnaselgelt – kuigi osaliselt ja enne ülevõtmiseks ette nähtud tähtaja möödumist –Portugali õigusesse üle direktiiv 2014/59.

44. Eespool punktis 26 nimetatud selgitusi arvestades väitis Portugali valitsus lisaks, et varasem õigusakt ehk dekreetseadus nr 31-A/2012, mida on muudetud 2014. aasta dekreetseadusega, ei kujuta endast iseenesest liidu õiguse rakendusmeedet.

45. Selle kohta märgin siiski esiteks, et Portugali valitsus selgitas samuti, et 2012. aasta õigusakt järgis direktiiviga 2014/59 sama põhieesmärki, isegi kui osaliselt erineval viisil. See õigusakt – mille vastuvõtmiseks sai Portugali seadusandja inspiratsiooni muu hulgas kõnealuse direktiivi ettevalmistustöödest – võeti vastu selleks, et kehtestada aegsasti, enne direktiivi 2014/59 vastuvõtmist, reguleerivad meetmed Portugali õiguses krediidiasutuste finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse kohta, et vältida majanduskriisist tulenevate tõsiste ohuolukordade kordumist avalikkusele ja eraisikutele.

46. Teiseks selgitas Portugali valitsus, et dekreetseaduse nr 31-A/2012 vastuvõtmise eesmärgiks oli rakendada ja täita kohustusi, mille Portugali Vabariik võttis 17. mai 2011. aasta vastastikuse mõistmise memorandumis majanduspoliitiliste tingimuste kohta, mis sõlmiti Portugali riigi ja komisjoni, Euroopa Keskpanga ning Rahvusvahelise Valuutafondi vahel.

47. Selle vastastikuse mõistmise memorandumi õiguslik alus on nõukogu 11. mai 2010. aasta määruse (EL) nr 407/2010, millega luuakse Euroopa finantsstabiilsusmehhanism,[17] artikli 3 lõige 5, mille õiguslikuks aluseks on omakorda ELTL artikli 122 lõige 2.[18] See memorandum on ette nähtud ka nõukogu 30. mai 2011. aasta otsuses 2011/344/EL Portugalile liidu finantsabi andmise kohta.[19]

48. Selle kohta tuleb märkida, et Euroopa Kohtul oli juba võimalus otsustada, et meetmed, mille liikmesriik kehtestab, et rakendada liidu õiguse osaks oleva vastastikuse mõistmise memorandumis võetud kohustusi, kuuluvad liidu õiguse kohaldamisalasse harta artikli 51 lõike 1 alusel.[20]

49. Seega tuleneb kõikidest eelnevatest kaalutlustest minu arvates, et riigisisesed õigusnormid, mida käesolevas kohtuasjas käsitletakse, kuuluvad liidu õiguse kohaldamisalasse ja et järelikult on harta sätted põhikohtuasjas kohaldatavad.

[17] ELT 2010, L 118, lk 1.

[18] Vt selle kohta 8. novembri 2016. aasta kohtuotsus Dowling jt (C-41/15, EU:C:2016:836, punkt 8).

[19] ELT 2011, L 159, lk 88.

[20] Vt analoogia alusel 13. juuni 2017. aasta kohtuotsus Florescu jt (C-258/14, EU:C:2017:448, punktid 32–35 ja 45–48). Harta kohaldatavuse kohta selle artikli 51 alusel olukorras, mis puudutab meetmeid, mille Portugali Vabariik kehtestas punktis 47 viidatud õigusnormide alusel võetud kohustuste kontekstis, vt kohtujurist Saugmandsgaard Øe kohtuasjas Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2017:395) esitatud ettepanek, mille Euroopa Kohus vastavas 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsuses Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117) kaudselt kinnitas, punktid 43–53.

3. Kokkuvõte liidu õiguse kohaldatavuse kohta

50. Kokkuvõttes tuleb eelnevate kaalutluste alusel minu arvates leida, et kaebajad põhikohtuasjas ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohtus tugineda direktiivile 2014/59 kui sellisele, et esitada väide krediidiasutuste finantsseisundi taastamist ja kriisilahendust käsitleva Portugali korra, mis kehtis BESi kriisilahenduse meetme kehtestamise hetkel, vastuolu kohta. Järelikult ei pea minu arvates esimese eelotsuse küsimuse teisele osale vastama.

51. Selliste riigisiseste õigusnormide, nagu need, mida kohaldatakse käsitletavas põhikohtuasjas, kooskõla direktiiviga 2014/59 tuleb kontrollida standardite alusel, mille Euroopa Kohus töötas välja kohtupraktikas, mis sai alguse eespool viidatud kohtuotsusega Inter-Environnement Wallonie, mille kohaselt tuleb kontrollida, kas selline õigusnorm võib asjaomases direktiivis „sätestatud eesmärgi tõsiselt ohtu seada“. Seda küsimust käsitletakse teises eelotsuse küsimus, mida on minu arvates vaja esimesena analüüsida. Seejärel analüüsin sellist laadi riigisiseste õigusnormide kooskõla harta artikliga 17, nagu paluti esimese eelotsuse küsimuse esimeses osas.

B. Teine eelotsuse küsimus direktiivi 2014/59 kohta

52. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib oma teise eelotsuse küsimusega, kas kohtuotsusega Inter-Environnement Wallonie alguse saanud Euroopa Kohtu praktikat arvestades võivad riigisisesed õigusnormid, mis käsitlevad krediidiasutuste kriisilahendust, nagu need, mis sisalduvad BESi kriisilahendusele kohaldatud RGICSFi redaktsioonis, mis kujutavad endast direktiivi 2014/59 osalist ülevõtmist, kriisilahenduse meetmete kohaldamise kontekstis kahjustada tõsiselt selles direktiivis sätestatud eesmärke ning eelkõige selle artiklites 36, 73 ja 74 sätestatud eesmärke.

53. Seda eelotsuse küsimust lugedes tuleb arvestada direktiivi 2014/59 eesmärke, mis jäeti kõnealustes riigisisestes õigusnormides krediidiasutuste kriisilahendust käsitlevasse korda üle võtmata, eesmärke, mis on seotud esimese eelotsuse küsimuse punktides a–d viidatud asjaoludega. Need on eesmärgid, mis puudutavad: kriisilahendusmenetluses oleva asutuse vara ja kohustuste õiglase, usaldusväärse ja realistliku hindamise läbiviimist enne kriisilahenduse meetme võtmist (punkt a); selle hindamise alusel võimaliku hüvitise maksmist kriisilahendusmenetluses olevale asutusele või vajaduse korral aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omanikele (punkt b); „*no creditor worse off*“ põhimõtte sõnaselget ette nägemist kriisilahendusmenetluses oleva asutuse aktsiate omanikele (punkt c); ja punktis a nimetatud hindamisest sõltumatu hindamise läbiviimist, eesmärgiga teha kindlaks, kas aktsionäre ja võlausaldajaid oleks koheldud soodsamalt juhul, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse suhtes oleks algatatud tavapärane maksejõuetusmenetlus (punkt d).

54. Sellele eelotsuse küsimusele vastamiseks tuleb kõigepealt täpsustada, milline ulatus on hoidumiskohustusel, mida on tunnustatud eespool nimetatud kohtuotsusega Inter-Environnement Wallonie alguse saanud kohtupraktikas, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab.

1. Liikmesriikidele Inter-Environnement Wallonie kohtupraktikast tuleneva hoidumiskohustuse ulatus

55. Nagu eespool punktis 34 viitasin, tuleneb selles osas ELL artikli 4 lõikest 3 ja ELTL artikli 288 lõikest 3, et liikmesriigid, kellele direktiiv on adresseeritud, peavad direktiivi ülevõtmiseks ette nähtud tähtaja jooksul hoiduma kehtestamast õigusnorme, mis võivad direktiivis sätestatud eesmärgi saavutamist tõsiselt kahjustada.

56. Kohtupraktikast ilmneb, et niisugust hoidumiskohustust tuleb mõista selliselt, et see osutab kõikide meetmete, nii üldiste kui ka spetsiaalsete meetmete võtmisele, millel võib selline kahjustav mõju olla.[21] Siinjuures ei oma erilist tähtsust, kas asjasse puutuvad riigisisesed õigusnormid, mis on vastu võetud pärast kõnealuse direktiivi jõustumist, on direktiivi ülevõtmisega seotud või mitte.[22]

57. Euroopa Kohus on täpsustanud, et eespool nimetatud hoidumiskohustus laieneb kõikidele liikmesriikide ametiasutustele, sh kohtutele. Seega alates kuupäevast, mil direktiiv on jõustunud, peavad liikmesriikide kohtud niipalju kui võimalik hoiduma tõlgendamast riigisisest õigust viisil, mis võib pärast ülevõtmise tähtaja möödumist tõsiselt kahjustada selle direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist.[23]

58. Põhimõtteliselt on riigisisese kohtu ülesanne hinnata, kas riigisisesed õigusnormid, mille seaduslikkust ta peab kontrollima, võivad tõsiselt kahjustada selle direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist.[24]

59. Siiski, kui toimikust ilmnevad kõik andmed, mis võimaldavad sellise hinnangu anda, võib Euroopa Kohus ise kindlaks teha, kas eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt talle esitatud eelotsusetaotluse esemeks olev riigisisene õigusnorm või meede võib tõsiselt kahjustada selles kohtuasjas käsitletava direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist või mitte.

60. Nii leidis Euroopa Kohus näiteks kohtuotsuses ATRAL (C-14/02, EU:C:2003:265), et riigisisene meede, mis oli kehtestatud selles kohtuasjas asjaomase direktiivi ülevõtmiseks ette nähtud tähtaja jooksul ning mis kohaldas eelneva heakskiitmise korda CE-vastavusmärgist kandvale aparatuurile, võis kahjustada asjaomases direktiivis sätestatud eesmärke.[25]

61. Kohtuotsuses Stichting Natuur en Milieu jt (C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348) otsustas Euroopa Kohus aga, et üksnes lihtne spetsiaalne meede, mis sisaldub keskkonnaõigusliku loa andmise otsuses tööstuskäitise ehitamiseks ja käitamiseks, ei näi iseenesest tõsiselt kahjustavat selles kohtuasjas käsitletavas direktiivis kirjeldatud eesmärkide saavutamist.[26]

[21] Vt 26. mai 2011. aasta kohtuotsus Stichting Natuur en Milieu jt. (C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, punkt 78) ja 11. septembri 2012. aasta kohtuotsus Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias jt (C-43/10, EU:C:2012:560, punkt 57).

[22] Vt 4. juuli 2006. aasta kohtuotsus Adeneler jt (C-212/04, EU:C:2006:443, punkt 121), 22. novembri 2005. aasta kohtuotsus Mangold (C-144/04, EU:C:2005:709, punkt 68) ja 27. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Milev (C-439/16 PPU, EU:C:2016:818, punkt 31).

[23] 4. juuli 2006. aasta kohtuotsus Adeneler jt. (C-212/04, EU:C:2006:443, punkt 123) ja 23. aprilli 2009. aasta kohtuotsus VTB-VAB ja Galatea (C-261/07 ja C-299/07, EU:C:2009:244, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

[24] Kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie, punkt 46, ja kohtuotsus Stichting Natuur en Milieu jt (C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, punkt 80), ning samas tähenduses seoses üleminekuperioodiga 10. novembri 2005. aasta kohtuotsus Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie (C-316/04, EU:C:2005:678, punktid 42 ja 43).

[25] Vt see kohtuotsus, punktid 56–59. Näitena veel ühe kohtuasja kohta, kus riigisisest õigusnormi peeti sellel juhul kõnealuse direktiiviga taotletavat eesmärki tõsiselt kahjustavaks, vt kohtujurist Kokott'i ettepanek kohtuasjas VYSOČINA WIND (C-181/20, EU:C:2021:619, eelkõige punkt 99), milles ta leidis, et selles kohtuasjas käsitletud Tšehhi õigusnorm võis asjaomase direktiivi eesmärke tõsiselt kahjustada.

[26] Vt see kohtuotsus, punkt 83.

62. Samas tähenduses märkis Euroopa Kohus kohtuotsuses Ministero delle Politiche Agricole, Alimentari e Forestali (C-104/14, EU:C:2015:125), et seadust, mis on vastu võetud selles kohtuasjas asjaomase direktiivi ülevõtmise tähtaja jooksul, mis muutis riigi võlausaldaja kahjuks enne teatavat kuupäeva sõlmitud lepingu täitmisest tuleneva nõudega seotud intressi, ei saa direktiivi sisu arvestades pidada selliseks, mis võib oluliselt kahjustada direktiiviga ette nähtud tulemuse saavutamist. [27]

63. Veel välistas Euroopa Kohus 27. oktoobri 2016. aasta kohtuotsuses Milev (C-439/16 PPU, EU:C:2016:818), et kõnealuse kohtuasja puhul võis arvamus, mille Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus esitas asjaomase direktiivi ülevõtmise tähtaja jooksul, olla selline riigisisese õiguse tõlgendamise meede, mis võis tõsiselt kahjustada selle direktiiviga ette nähtud eesmärgi saavutamist. [28]

64. Lisaks on Euroopa Kohus oma praktikas välja toonud näitajad asjaolude ja kriteeriumide kohta, mida peab arvestama, kui antakse hinnang eesmärgiga teha kindlaks, kas riigisisest õigusnormi või meedet võib pidada teatava direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist tõsiselt kahjustavaks.

65. Nii on Euroopa Kohus selgitanud, et selline kontrollimine peab kindlasti toimuma igakülgse hinnangu alusel, võttes arvesse kõiki asjaomase liikmesriigi territooriumil võetud strateegiaid ja meetmeid, nii et lihtne spetsiaalne meede ei saa iseenesest tõsiselt kahjustada asjaomases direktiivis sätestatud eesmärkide saavutamist. [29]

66. Lisaks tuleb selles kontrollis eelkõige kindlaks teha, kas asjaomaste sätete kujul on tegemist käsitletava direktiivi täieliku ülevõtmisega, ja analüüsida nende direktiiviga mitte kooskõlas olevate sätete kohaldamise konkreetset toimet ja selle toime ajalist kestust. [30]

67. Samuti on aga võimalik arvestada liikmesriigi õigust kehtestada ajutisi sätteid või rakendada direktiivi etapikaupa. Sellisel juhul ei kahjusta riigisisese õiguse üleminekusätete asjaomasele direktiivile mittevastavus või selle direktiivi teatavate sätete üle võtmata jätmine tingimata direktiivis sätestatud eesmärkide saavutamist. [31]

2. Direktiivis 2014/59 sätestatud eesmärkide saavutamise tõsine kahjustamine

68. Teisele eelotsuse küsimusele vastamiseks on vaja eelnenud punktides meenutatud kohtupraktikast tulenevate suuniste alusel kontrollida, kas viidatud riigisisene seadus võib põhjusel, et teatavad direktiivis 2014/59 ette nähtud erinõuded, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab esimese eelotsuse küsimuse punktides a–d, jäeti üle võtmata, tõsiselt kahjustada selles direktiivis sätestatud eesmärkide saavutamist.

69. Selles osas tuleb esiteks tuvastada, millised on direktiivis 2014/59 „sätestatud eesmärgid“, mille saavutamist käsitletavad riigisisesed õigusnormid võivad kahjustada.

[27] Vt see kohtuotsus, punkt 32. Muu kohtuasja kohta, milles Euroopa Kohus välistas, et selles kohtuasjas asjaomase direktiivi ülevõtmise tähtaja jooksul vastu võetud riigisisene seadus võib oluliselt kahjustada selle direktiiviga ette nähtud tulemuse saavutamist, vt 13. märtsi 2014. aasta kohtuotsus Jetair ja BTW-eenheid BTWE Travel4you (C-599/12, EU:C:2014:144, punkt 37).

[28] Vt see kohtuotsus, punktid 28–36 ja resolutsioon.

[29] Vt 26. mai 2011. aasta kohtuotsus Stichting Natuur en Milieu jt. (C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, punktid 81–83).

[30] Vt selle kohta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie, punkt 47.

[31] Vt selle kohta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie, punkt 49.

70. Selle kohta tuleb märkida, nagu leidsid muu hulgas erinevad pooled, kes Euroopa Kohtule oma seisukohad esitasid, et direktiivi 2014/59 põhjendustest ja sõnastusest ilmneb, et sellel on mitu eesmärki, millest mõned on üldised ja mõned konkreetsemad.

71. Mis puudutab üldeesmärke, siis tuleneb selle direktiivi põhjenduse 1 sõnastusest, et sellega soovitakse kehtestada vahendid, mis on vajalikud krediidiasutuste ja investeerimisühingute „maksejõuetuse vältimiseks ning kui maksejõuetus on juba tekkinud, siis tagamaks, et ebasoodsad tagajärjed oleksid võimalikult väikesed, säilitades asjaomase krediidiasutuse või investeerimisühingu süsteemselt kriitilised funktsioonid“.

72. Neid vahendeid rakendades ja kriisilahendusõigusi kasutades peavad kriisilahendusasutused pidama silmas „kriisilahenduse eesmärke“, mis on konkreetselt loetletud direktiivi 2014/59 artikli 31 lõikes 2 ning on põhimõtteliselt tähtsuselt võrdsed.[32] Nendeks eesmärkideks on tagada kriitiliste funktsioonide täitmise jätkamine,[33] vältida märkimisväärset ebasoodsat mõju finantsstabiilsusele,[34] kaitsta avaliku sektori vahendeid,[35] kaitsta hoiustajaid ja investoreid[36] ning kaitsta klientide rahalisi vahendeid ja vara.[37]

73. Direktiivis 2014/59 on kehtestatud ka mitmed sätted, mis järgivad viidatud üldeesmärkide raames konkreetseid eesmärke. Eelkõige on direktiivi teatavate sätete eesmärk tagada, et kriisilahenduse vahendeid rakendatakse ja õiguseid kasutatakse kooskõlas hartaga tagatud põhiõigustega ja eelkõige selle artiklis 17 tagatud omandiõigusega.

74. Nagu on kirjas direktiivi 2014/59 põhjenduses 13, võib selle direktiiviga ette nähtud kriisilahenduse vahendite ja õiguste kasutamine riivata aktsionäride ja võlausaldajate õigusi.[38] Selle kohta on sama direktiivi põhjenduses 50 märgitud, et omandiõigustesse sekkumine ei tohi olla ebaproportsionaalne.

75. Seda konkreetset eesmärki järgivate sätete hulka kuuluvad ka sätted, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus mainis oma eelotsuse küsimustes, st artikli 36 säte, milles on ette nähtud õiglane, usaldusväärne ja realistlik hindamine kriisilahenduse eesmärgil enne kriisilahenduse meetme võtmist, ning artikli 73 punkt a ja artikkel 74, mis vastavalt tagavad esiteks aktsionäride ja võlausaldajate kohtlemise „no creditor worse off“ põhimõtte alusel, eelkõige kui üle antakse ainult osa kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse või investeerimisühingu õigustest, varast ja kohustustest, ja teiseks näevad ette järelhindamise selleks, et hinnata aktsionäride ja võlausaldajate erinevat kohtlemist juhul, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse või investeerimisühingu suhtes oleks algatatud tavaline maksejõuetusmenetlus.

[32] Vt direktiiv 2014/59, artikli 31 lõige 3.

[33] Vt selle kohta ka direktiiv 2014/59, põhjendused 5, 13, 45, 70, 72 ja 90.

[34] Vt selle kohta ka direktiiv 2014/59, põhjendused 3, 4, 11, 13, 14, 18, 24, 29, 40, 41, 45, 49, 63, 64, 67, 72, 83, 91, 92, 97, 99, 102, 108 ja 132.

[35] Vt selle kohta ka direktiiv 2014/59, põhjendused 16, 45 ja 109.

[36] Vt selle kohta ka direktiiv 2014/59, põhjendused 45, 55, 71, 102, 110, 112, 117.

[37] Vt selle kohta ka direktiiv 2014/59, põhjendused 45 ja 65.

[38] Sellest põhjendusest ilmneb sõnaselgelt, et eelkõige rikub aktsionäride omandiõigust ametiasutuste õigus anda krediidiasutuse või investeerimisühingu aktsiad või kogu selle vara või osa selle varadest üle erasektorist pärit omandajale ilma aktsionäride nõusolekuta. Lisaks võib õigus otsustada, millised kohustused anda maksejõuetust krediidiasutusest või investeerimisühingust üle kolmandale isikule, lähtuvalt igapäevase majandustegevuse jätkamise tagamise ja finantsstabiilsusele negatiivse mõju vältimise eesmärgist, mõjutada võlausaldajate võrdset kohtlemist.

76. Nende artiklite konkreetne eesmärk on tagada, et direktiivis 2014/59 ette nähtud kriisilahenduse vahendeid rakendatakse ja õiguseid kasutatakse hartaga tagatud põhiõiguseid ja eelkõige kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse aktsionäride ja võlausaldajate omandiõigust austades, kohustus, mis kehtib liikmesriikidele ka harta artikli 51 lõike 1 alusel.

77. Sel põhjusel leian, et nende direktiiviga 2014/59 järgitavate üldiste ja konkreetsete eesmärkide alusel tuleb hinnata, kas asjaomased riigisisesed õigusnormid võivad tõsiselt kahjustada selles direktiivis „sätestatud eesmärkide“ saavutamist, täpsustades, et harta artiklis 17 sätestatud omandiõigusega seonduvat konkreetset teemat käsitletakse konkreetselt *allpool* esimese eelotsuse küsimuse esimese osa analüüsi raames.

78. Sellest aspektist tuleb teiseks kontrollida, kas konkreetsete nõuete puudumine, millele see kohus viitas esimese eelotsuse küsimuse punktides a–d, toob kaasa selle, et asjaomased riigisisesed õigusnormid võivad tõsiselt kahjustada kõnealuses direktiivis „kirjeldatud eesmärkide“ saavutamist.

79. Selles osas märgin üldise tähelepanekuna, et eelotsusetaotlusest ilmneb sõnaselgelt, et muudatustes, mis sätestati direktiivi 2014/59 ülevõtmiseks ette nähtud ajal 1. augusti 2014. aasta dekreetseadusega nr 114-A/2014 Portugalis 2012. aastal krediidiasutuste finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse valdkonnas kehtestatud seaduses – seadus, mis, nagu kirjeldasin, oli olemas enne direktiivi 2014/59 vastuvõtmist – rakendati teatavaid selles direktiivis ette nähtud sätteid, kuigi mitte selle kõiki sätteid, tuues seega riigisisesed õigusnormid direktiivis ette nähtud korrale lähemale.

80. Minu arvates muudab see järeldus ka eespool punktides 60–67 viidatud Euroopa Kohtu praktikat arvestades käesolevas kohtuasjas iseenesest väga ebatõenäoliseks lõppjärelduse, mille kohaselt võivad asjaomased riigisisesed õigusnormid „tõsiselt kahjustada“ selles direktiivis „sätestatud eesmärkide saavutamist“. Nagu Portugali valitsus leidis, ei kahjusta direktiivi teatavate sätete ülevõtmine – kui selle ülevõtmise õigsust ei ole vaidlustatud – tõsiselt asjaomases direktiivis sätestatud eesmärkide saavutamist, vaid on direktiivi eesmärkide saavutamise huvides.

81. Lisaks, nagu tuleneb eespool punktides 55–57 viidatud kohtupraktikast, seisneb liikmesriikidele direktiivi ülevõtmise tähtaja jooksul kehtestatud kohustus hoidumiskohustuses ja seega negatiivses kohustuses mitte võtta vastu meetmeid, mis kahjustavad direktiivis sätestatud eesmärkide saavutamist. Minu arvates ei saa sellist kohustust rikkuda selliste õigusnormide vastuvõtmisega, millega direktiiv võetakse õigesti üle, mis siis, et üksnes osaliselt.

82. Kuigi need kaalutlused võivad iseenesest viia teisele eelotsuse küsimusele eitavalt vastamiseni, on siiski otstarbekas üksikasjalikult analüüsida eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud nõudeid, mille puudumine võib tema arvates tõsiselt kahjustada direktiivis 2014/59 sätestatud eesmärkide saavutamist.

3. Nõuded, mille puudumine võib direktiivis 2014/59 sätestatud eesmärkide saavutamist tõsiselt kahjustada

83. Kõnealune kohus rõhutab esiteks oma esimese eelotsuse küsimuse punktis a, et käsitletavad riigisisesed õigusnormid, mis BESi kriisilahenduse ajal kehtisid, „ei [näinud] enne kriisilahenduse meetme võtmist ette kriisilahendusmenetluses oleva asutuse vara ja kohustuste õiglast, usaldusväärset ja realistlikku hindamist“.

84. Selle kohta märgin aga, et nagu komisjon õigesti leidis, oli juba RGICSFi 2012. aasta artikli 145-H redaktsiooni lõikes 4 ette nähtud, et vara, kohustusi, bilansiväliseid vahendeid ja asjaomasele krediidiasutusele hallata antud vara hinnatakse müügi hetke seisuga, hindamise viib krediidiasutuse kulul läbi Portugali keskpanga määratud sõltumatu üksus Portugali keskpanga määratava tähtaja jooksul. Selle sätte 2014. aastal muutmise tulemusel peab see hindamine hõlmama ka iga võlausaldajate kategooria nõuete rahuldamise hinnangulist taset seaduses sätestatud prioriteetsuse järjekorra alusel krediidiasutuse likvideerimise korral vahetult enne kriisilahenduse meetme kohaldamist.

85. Kuigi erinevalt direktiivi 2014/59 artikli 36 lõikes 1 sätestatust ei ole selles sättes viidatud, et hindamine peab olema „õiglane, usaldusväärne ja realistlik“, näib, et selle sõnastus ja kontekst, milles säte asub – tingimusel, et eelotsusetaotluse esitanud kohus seda kinnitab – viitavad selliste raamatupidamisnõuete kasutamisele, mis sisaldavad niisuguseid kriteeriume, mida määratud sõltumatu üksus peab igal juhul kasutama, kui ta asjaomase hindamise läbi viib.

86. Selles kontekstis leian, et asjaolu, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab esimese eelotsuse küsimuse punktis a, ei luba järeldada, et asjaomased riigisisesed õigusnormid võivad tõsiselt kahjustada direktiivis 2014/59 „sätestatud eesmärkide“ saavutamist.

87. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib veel esimese eelotsuse küsimuse punktis b, et BESi kriisilahenduse ajal kehtinud asjaomased riigisisesed õigusnormid „ei näinud ette punktis a nimetatud hindamise alusel võimaliku hüvitise maksmist kriisilahendusmenetluses olevale asutusele või vajaduse korral aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omanikele ning selle asemel nägi ainult ette, et sildpanga müügitulu võimalik jääk tagastatakse algsele krediidiasutusele või selle pankrotivarasse“.

88. Selle kohta tuleb märkida, et juba RGICSFi 2012. aasta redaktsioonis oli artikli 145-I lõigetes 3 ja 4 ette nähtud, et sildasutuse vara eest saadud müügitulu võimalik jääk, millest on maha arvatud kriisilahendusfondist ja muudest tagatisfondidest laenatud summade tagastused, tagastatakse algsele krediidiasutusele või selle pankrotivarasse, kui on algatatud asutuse likvideerimine.

89. Selle reegli kehtestamine võimaldas kriisilahenduse meetme majandusliku neutraalsuse tagamise eesmärgil mitte jätta algset krediidiasutust (või selle pankrotivara) ilma sildasutuse vara müügist saadud summast, millest on maha arvatud erinevatest fondide poolt käsutusse antud summade tagastused. Seega on selle õigusnormi eesmärk kaitsta algse krediidiasutuse aktsionäre ja võlausaldajaid.

90. Lisaks, nagu märkis komisjon, avaldavad sellest müügist saadavale summale positiivset toimet kindlasti erinevad vahendid, mida kriisilahenduse meetme raames sildasutuse moodustamiseks kasutatakse, nagu selle sildasutuse eraldamine „toksilistest varadest“, mis jäävad kriisilahendusmenetluses olevale asutusele, muud finantsseisundi taastamise meetmed, toetusmeetmed erinevate fondide poolt ning asjaolu, et sildasutuse võib nõuetekohaselt müüa. Kõikide nende tegurite eesmärk on tõsta algse krediidiasutuse aktsionäride ja võlausaldajate huvides sildasutuse vara eest saadud müügitulu võimaliku jäägisumma väärtust.

91. Selles kontekstis, olenemata allpool punktis 131 ja järgmistes punktides kirjeldatud kaalutlustest seoses harta artikli 17 järgimisega, leian, et kuigi asjaomased riigisisesed õigusnormid ei vasta täpselt direktiivis 2014/59 sätestatule, milles, nagu eelotsusetaotluse

esitanud kohus märkis, on ette nähtud „võimaliku hüvitise“ maksmine,[39] ei saa siiski ühelgi viisil järeldada, et need õigusnormid võivad tõsiselt kahjustada eespool viidatud direktiivis 2014/59 „sätestatud eesmärkide“ saavutamist.

92. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib esimese eelotsuse küsimuse punktis c samuti, et BESi kriisilahenduse ajal kehtinud asjaomased riigisisesed õigusnormid „ei näinud ette, et kriisilahendusmenetluses oleva asutuse aktsionäridel on õigus saada vähemalt summa, mille nad oleksid eeldatavalt saanud juhul, kui asutus oleks täielikult likvideeritud tavapäraste maksejõuetusmenetluste raames, ning nägi selle kaitsemehhanismi ette ainult neile võlausaldajatele, kelle nõudeid ei olnud üle antud“.

93. Teisisõnu rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus asjaolu, et asjaomaste riigisiseste õigusnormide alusel ei olnud aktsionäride kasuks „*no creditor worse off*“ põhimõtet sõnaselgelt ette nähtud.

94. Minu arvates ei saa see puudumine aga iseenesest tõsiselt kahjustada direktiivis 2014/59 kirjeldatud eesmärkide saavutamist kohtuotsusega Inter-Environnement Wallonie alguse saanud kohtupraktika tähenduses ja seda eelkõige olukorras, kus, nagu komisjon märkis, arvestati Portugali õiguskorras asjaomase krediidiasutuse aktsionäride positsiooni ja huvidega kõnealuste riigisiseste õigusnormide alusel vastu võetud kriisilahendusmenetluste raames.

95. Selles osas tuleb esiteks märkida, et artikli 145-B lõike 1 punkti a dekreetseadusega nr 114-A/2014 muudetud redaktsioonis oli ette nähtud, et kriisilahenduse meetmete kohaldamisel „kannavad kriisilahendusmenetluses oleva asutuse aktsionärid ja võlausaldajad kahjumi esmajärjekorras“. See säte väljendas seega direktiivi 2014/59 artikli 34 lõike 1 punktis a sätestatud põhimõtet, mis on äriühingu- ja maksejõuetusõiguse üldpõhimõte.

96. Teiseks, nagu tuleneb eespool punktidest 88–90, sisaldasid krediidiasutuste finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse valdkonna riigisisesed õigusnormid aktsionäride huvisid tagavaid sätteid, nagu RGICSF artikli 145–I lõige 4.

97. Kolmandaks, nagu selgitas Banco de Portugal, võimaldasid riigisisesed õigusnormid aktsionäridel riigi vastu igal juhul kahjuhüvitamise hagi esitada, juhul kui nad suutsid tõendada, et kriisilahenduse meede asetas nad ebasoodsamasse olukorda, kui see, milles nad oleksid olnud tavalise maksejõuetusmenetluse korral.

98. Selles kontekstis ei võimalda minu arvates ka eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt esimese eelotsuse küsimuse punktis c viidatud asjaolu järeldada, et asjaomased riigisisesed õigusnormid võivad direktiivis 2014/59 „sätestatud eesmärkide saavutamist tõsiselt kahjustada“.

99. Lõpuks rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus esimese eelotsuse küsimuse *punktis d*, et BESi kriisilahenduse ajal kehtinud asjaomased riigisisesed õigusnormid „ei näinud sõltumatult punktis a nimetatud hindamisest ette muud hindamist, et teha kindlaks, kas aktsionäre ja võlausaldajaid oleks koheldud soodsamalt juhul, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse suhtes oleks algatatud tavapärane maksejõuetusmenetlus“.

[39] Vt eelkõige direktiivi 2014/59 artikli 36 lõike 4 punkt e ja artikli 40 lõige 4. Selle kohta tuleb märkida, et poolte vahel on vaidlus selle hüvitise laadi osas. Kui Massa insolvente ja BPC Lux 2 jt väidavad, et see hüvitis on kompenseeriv, siis Banco de Portugali ja Portugali valitsuse arvates on selle eesmärk üksnes tagada kriisilahenduse meetme neutraalsus sildasutusele ja kriisilahendusrahastule juhul, kui selgub, et ülekantud vara väärtus on suurem algsest hindamisest, mille alusel määrati kindlaks sildasutuse kapitalivajadus.

100. Selle kohta pean märkima, nagu juba eespool punktis 84 kirjeldasin, et RGICSF artikli 145-H lõike 4 2014. aastal muudetud redaktsioonis oli ette nähtud, et sõltumatu hindamine, mille Banco de Portugali määratud sõltumatu üksus pidi läbi viima, pidi hõlmama ka iga võlausaldajate kategooria nõuete rahuldamise hinnangulist taset üleandmise hetke seisuga seaduses sätestatud prioriteetsuse järjekorra alusel algse krediidiasutuse likvideerimise korral vahetult enne kriisilahenduse meetme kohaldamist. See hindamine tuli läbi viia, arvestades „*no creditor worse off*“ põhimõtet, mis on sätestatud RGICSF artikli 145-B lõike 1 punktis c (üksnes) võlausaldajate kasuks. Nagu komisjon osutas, vastas see hindamine suures osas direktiivi 2014/59 artiklis 74 ette nähtud hindamisele.

101. Erinevalt direktiivi 2014/59 artiklist 74 ei ole riigisiseses õigusnormis ette nähtud, et neid kahte hindamist (esimese eelotsuse küsimuse punktis a viidatud hindamine ja selle punktis d viidatud hindamine), mis vastavad direktiivi 2014/59 artiklites 36 ja 74 sätestatud hindamistele, tuleks eristada. Riigisisestes õigusnormidega aga ei keelata nende eraldi läbiviimist, millega oli nähtavasti tegemist käesoleval juhul, kus kaks erinevat auditiasutust viisid läbi kaks eraldi hindamist.

102. Selles kontekstis ei võimalda minu arvates ka asjaolu, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab esimese eelotsuse küsimuse punktis d, järeldada, et asjaomased riigisisesed õigusnormid võivad tõsiselt kahjustada direktiivis 2014/59 „sätestatud eesmärkide“ saavutamist.

103. Kõikidest eelnevatest kaalutlustest tuleneb, et minu arvates ei või sellised riigisisesed õigusnormid, nagu need, mida kohaldati põhikohtuasjas BESi kriisilahendusele, tõsiselt kahjustada direktiivis 2014/59 sätestatud eesmärkide saavutamist.

C. Esimese eelotsuse küsimuse esimene osa, mis puudutab harta artiklit 17

104. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib esimese eelotsuse küsimuse esimese osaga Euroopa Kohtult, kas harta artiklit 17 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus niisugused krediidiasutuste kriisilahenduse valdkonna riigisisesed õigusnormid, nagu need, mis sisalduvad BESi kriisilahendusele kohaldatud RGICSFi redaktsioonis, mis ei näe enne kriisilahenduse meetme võtmist ette kriisilahendusmenetluses oleva asutuse vara ja kohustuste õiglast, usaldusväärset ja realistlikku hindamist (punkt a); ei näe sellise hindamise alusel ette võimaliku hüvitise maksmist kriisilahendusmenetluses olevale asutusele või vajaduse korral aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omanikele (punkt b); ei näe sõnaselgelt ette „*no creditor worse off*“ põhimõtet kriisilahendusmenetluses oleva asutuse aktsionäridele (punkt c); ei näe sõltumatult punktis a nimetatud hindamisest ette muud hindamist, et teha kindlaks, kas aktsionäre ja võlausaldajaid oleks koheldud soodsamalt juhul, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse suhtes oleks algatatud tavapärane maksejõuetusmenetlus (punkt d).

105. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud küsimusele vastamiseks tuleb seega analüüsida, kas harta artikliga 17, eelkõige selle lõikega 1 on vastuolus niisugused riigisisesed õigusnormid, nagu põhikohtuasjas kirjeldatud, ehk need, mida sisaldab BESi kriisilahendusele kohaldatud RGICSFi redaktsioon. Selleks, et määrata kindlaks omandikaitse põhiõiguse ulatus, tuleb harta artikli 52 lõike 3 kohaselt arvesse võtta 4. novembril 1950. aastal Roomas allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (EIÕK) esimese lisaprotokolli artiklit 1, milles see õigus on sätestatud.[40]

[40] 13. juuni 2017. aasta kohtuotsus Florescu jt (C-258/14, EU:C:2017:448, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt ka 21. mai 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Ungari (kasutusvaldus põllumajandusmaale) (C-235/17, EU:C:2019:432, punkt 72).

106. Harta artikli 17 lõike 1 kohaselt on igaühel õigus vallata, kasutada, käsutada ja pärandada oma seaduslikul teel saadud omandit ning kelleltki ei tohi tema omandit ära võtta muidu kui üldistes huvides ja seaduses ettenähtud juhtudel ja tingimustel ning õigeaegse ja õiglase hüvituse eest. Omandi kasutamist võib reguleerida seadusega niivõrd, kui see on vajalik üldistes huvides.

107. Selles osas tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktikast ilmneb, et selle sättega tagatud omandiõigus ei ole absoluutne õigus ja et selle teostamist võib piirata tingimusel, et piirangud vastavad tegelikult liidu taotletud üldise huvi eesmärkidele ega kujuta endast taotletavat eesmärki silmas pidades ülemäärast ja lubamatut sekkumist, mis kahjustaks tagatud õiguse olemust. [41]

108. Lisaks tuleb ka meenutada, et vastavalt harta artikli 52 lõikele 1 võib hartaga tunnustatud õiguste ja vabaduste – nagu omandiõigus – teostamisele seada piiranguid, tingimusel et need piirangud on ette nähtud seadusega, arvestavad nende õiguste ja vabaduste olemust ning on proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt vajalikud ja vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või vajadusele kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi. [42]

109. Kõigepealt tuleb esiteks toonitada, et ei ole vaidlustatud, et niisugused meetmed, nagu need, mis võeti vastu põhikohtuasjas käsitletavas olukorras, milles kriisiasutuste finantsolukorra taastamise ja kriisilahenduse menetluse raames on ette nähtud ühe krediidiasutuse vara üleandmine sildasutusele, on piirangud, mis toovad kaasa krediidiasutuse aktsionäride ja tema niisuguste võlausaldajate nagu osanike, kelle nõudeid ei anta sildasutusele üle, harta artikli 17 lõikes 1 sätestatud omandiõiguse piiramise.

110. Selle kohta märgin, et Euroopa Kohus on juba selgitanud, et viidatud sättega pakutav kaitse puudutab varalise väärtusega õigusi, millest vastavat õiguskorda arvestades tuleneb omandatud õiguslik seisund, mis võimaldab õiguste valdajal neid õigusi enda kasuks sõltumatult teostada. [43] Sellest tuleneb, et harta artikli 17 lõikes 1 sätestatud kaitset kohaldatakse ka varalise väärtusega õigustele, mis tulenevad kapitaliturgudel kaubeldavate aktsiate või võlakirjade omamisest.

111. Lisaks ilmneb EIÕK esimese lisaprotokolli artikliga 1 seotud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast, et „omandiks“, millele viidatud artikliga 1 tagatud kaitse kehtib, tuleb pidada nii kapitaliturgudel kaubeldavaid aktsiaid [44] kui ka võlakirju. [45]

112. Teiseks leian, et sellised piirangud vastavad põhimõtteliselt niisuguse krediidiasutuse aktsionäride ja võlausaldajate omandiõiguse põhiolemusele, kelle suhtes kriisilahenduse meetmed kehtivad.

41 Vt 20. septembri 2016. aasta kohtuotsus Ledra Advertising jt *vs*. komisjon ja EKP (C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, punktid 69 ja 70); 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Adusbef ja Federconsumatori (C-686/18, EU:C:2020:567, punkt 85); 14. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Okrazhna prokuratura – Haskovo ja Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8, punkt 53).

42 13. juuni 2017. aasta kohtuotsus Florescu jt (C-258/14, EU:C:2017:448, punkt 53) ja 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Adusbef ja Federconsumatori (C-686/18, EU:C:2020:567, punkt 86).

43 Vt 21. mai 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Ungari (kasutusvaldus põllumajandusmaale) (C-235/17, EU:C:2019:432, punkt 69).

44 Vt eelkõige seoses konkreetselt finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse otsuse esemeks oleva krediidiasutuse aktsiatega EIK 19. novembri 2020. aasta kohtuotsus Project-trade d.o.o. *vs*. Horvaatia (CE:ECHR:2020:1119JUD000192014, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt ka EIK 11. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Lekić *vs*. Sloveenia (CE:ECHR:2018:1211JUD003648007, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika).

45 EIK 21. juuli 2016. aasta kohtuotsus Mamatas jt *vs*. Kreeka (CE:ECHR:2016:0721JUD006306614, punkt 90).

113. Esiteks ei too kriisilahenduse meetmed, millele viitasin eespool punktis 109, minu arvates kaasa aktsiate või võlakirjade omandiõiguse äravõtmist ranges tähenduses, kuna nendega ei kaasne omandiõiguse üleandmist, mis tuleneb omandist formaalselt ilmajätmisest.[46] Seega ei kujuta need endast seega sekkumist, mis kahjustaks omandiõiguse olemust.[47]

114. Selle kohta lisan veel, et on võimalik, et teatavatel juhtudel võivad krediidiasutuste kriisilahenduse meetmed kaasa tuua omandiõiguse tegeliku äravõtmise olukorrad[48] või sellise äravõtmisega võrreldavad olukorrad.[49] Omandiõiguse äravõtmine ei ole iseenesest aga põhiõiguste rikkumine, juhul kui austatakse harta artikli 17 lõikes 1 ette nähtud tingimusi koostoimes harta artikli 52 lõikega 1.[50]

115. Teiseks kohaldatakse selliseid finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse meetmeid, nagu BESi suhtes võetud meetmed, krediidiasutusele üksnes selle asutuse maksejõuetuse või maksejõuetuse ohu korral.[51] Järelikult ei tulene selles olukorras niisuguse omandi, millele võib kehtida harta artikli 17 lõikes 1 sätestatud kaitse – st kapitaliturul kaubeldavad aktsiad ja võlakirjad – väärtuse langus, mis võib teatavatel juhtudel viia täieliku allahindamiseni, kõnealustest meetmetest, vaid maksejõuetuse olukorrast, milles krediidiasutus on, või talle tulenevast maksejõuetuse ohust.

116. Tegelikult vähendatakse kriisilahenduse meetmega üksnes mõjualuse omakapitali ja võlainstrumentide nimiväärtust, sest see väärtus ei vasta eespool nimetatud maksejõuetuse olukorra või maksejõuetuse ohu tõttu enam nende tegelikule väärtusele. Seega on nende instrumentide allahindamine pelgalt formaalne. Majanduslikust seisukohast peaks investorite positsioon tervikuna jääma muutmata: halvimal juhul ei ole nende üldine seisukord halvem sellest, mis oleks olnud siis, kui kriisilahenduse meedet ei oleks kehtestatud.[52]

117. Kolmandaks tuleb märkida, et ei ole kahtlust, et käesolevas kohtuasjas on eespool punktis 109 viidatud omandiõiguse piirangud ette nähtud seadusega, kooskõlas nii harta artikli 17 lõikega 1 kui ka selle artikli 52 lõikega 1.

118. Neljandaks vastavad need piirangud omandiõiguse äravõtmise korral tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele harta artikli 52 lõike 1 tähenduses ja neid võib pidada üldistes huvides ettenähtuteks harta artikli 17 lõike 1 tähenduses.

[46] Selles osas, nagu kohtujurist Saugmandsgaard Øe kohtuasjas komisjon *vs*. Ungari (kasutusvaldus põllumajandusmaale) (C-235/17, EU:C:2018:971, punkt 156) esitatud ettepanekus rõhutab, tuleneb EIK praktikast, et omandi äravõtmisega on tegemist omandiõiguse ülemineku korral omandist formaalse ilmajätmise tõttu. Vt selle kohta muu hulgas EIK 23. septembri 1982. aasta kohtuotsus Sporrong ja Lönnroth *vs*. Rootsi (CE:ECHR:1982:0923JUD000715175, punktid 62 ja 63).

[47] Vt selle kohta 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Adusbef ja Federconsumatori (C-686/18, EU:C:2020:567, punkt 89).

[48] Vt selle kohta näiteks olukord, millele kohtujurist Kokott viitas kohtuasjades Aeris Invest *vs*. SRB ja Algebris (UK) ja Anchorage Capital Group *vs*. SRB (C-874/19 P ja C-934/19 P, EU:C:2021:563) esitatud ettepaneku punktis 111.

[49] See võib aset leida siis, kui vaatamata sellele, et meetmega ei kaasne tehniliselt aktsiate või võlakirjade omandiõiguse (sunnitud) üleandmist, kahaneb nende majanduslik väärtus aga sedavõrd, et meede vastab sisuliselt omandiõiguse äravõtmisele. Vt EIK 7. novembri 2002. aasta kohtuotsus Olczak *vs*. Poola, (CE:ECHR:2002:1107DEC003041796, punkt 71).

[50] Nende kahe sätte koos tõlgendamise kohta vt 21. mai 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Ungari (kasutusvaldus põllumajandusmaale) (C-235/17, EU:C:2019:432, punkt 89). Tingimuste kohta, mida vaidlustatud õigusnormid, milles nähakse ette omandiõigusest äravõtmine, peavad järgima selleks, et need oleksid kooskõlas viidatud harta kahe sättega, arvestades EIK praktikas ette nähtud nõudeid, vt kohtujurist Saugmandsgaard Øe ettepanek kohtuasjas komisjon *vs*. Ungari (kasutusvaldus põllumajandusmaale) (C-235/17, EU:C:2018:971, punktid 164–166).

[51] Vt selle kohta direktiiv 2014/59, artikkel 32, eelkõige selle lõike 1 punkt a, ja direktiivi põhjendus 41. Seoses asjaomaste Portugali õigusnormidega vt RGICSF artikkel 145-C.

[52] Vt selle kohta ja analoogia alusel olukorraga, kus kriisilahenduse meedet rahastati riigiabist, kohtujurist Wahli ettepanek kohtuasjas Kotnik jt (C-526/14, EU:C:2016:102, punkt 90).

119. Euroopa Kohtul on juba olnud võimalus tunnustada, et pangandus- ja rahandussüsteemi stabiilsuse tagamise eesmärk vastab liidu poolt järgitavatele üldise huvi eesmärkidele, eelkõige osas, mis puudutab euroala kui tervikut. See tuleneb finantsteenuste kesksest rollist liidu majanduses ja ohust, et ühe või mitme panga kriis võib kiiresti üle kanduda teistesse pankadesse, koos negatiivsete ülekanduvate mõjudega teistele majandussektoritele ja olulise rahalise kahjuga asjaomastes pankades raha hoiustajatele.[53] See lähenemisviis on kooskõlas ka EIK lähenemisviisiga tema väljakujunenud kohtupraktikas.[54]

120. Viiendaks on vaja kontrollida, kas viidatud piirangud on taotletava eesmärgi saavutamiseks proportsionaalsed, millest tulenevalt on omakorda vaja kindlaks määrata, kas need piirangud on vajalikud ja võimaldavad saavutada liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvaid eesmärke.

121. Selles osas tuleb kindlaks teha, kas riigi seadusandja on leidnud „õiglase tasakaalu ühiskonna üldiste huvide ja isiku põhiõiguste kaitse kohustuslike nõuete vahel“, milleks tuleb kontrollida, kas „võetud meetmete ja isikult tema omandi äravõtmisega taotletava eesmärgi vahel esineb mõistlik proportsionaalne seos“.[55]

122. BPC Lux 2 jt ja Massa Insolvente väidavad selle kohta, et asjaomased riigisisesed õigusnormid rikuvad proportsionaalsuse põhimõtet, kuna vastupidi direktiivile 2014/59 ei ole nendes õigusnormides ette nähtud „*no creditor worse off*“ põhimõtte kohaldamist aktsionäride kasuks, vaid üksnes võlausaldajate kasuks. Liidu seadusandja tagas direktiivis 2014/59, et mõjutatud aktsionärid ja võlausaldajad ei kanna suuremat kahjumit, kui nad oleksid kandnud juhul, kui krediidiasutus oleks kriisilahenduse otsuse tegemise ajal lõpetatud ja likvideeritud, eelkõige selleks, et tagada omandiõigusesse sekkumise proportsionaalsus.

123. Need argumendid peegelduvad esimese eelotsuse küsimuse punktidest c ja d, millega eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab küsimuse asjaomaste riigisiseste õigusnormide kooskõla kohta harta artikliga 17, esiteks selle alusel, et kriisilahendusmenetluses oleva asutuse aktsionäride kasuks ei ole „*no creditor worse off*“ põhimõtet ette nähtud, ja teiseks selle alusel, et ei ole ette nähtud konkreetset hindamist, mille eesmärk on teha kindlaks, kas aktsionäre ja võlausaldajaid oleks koheldud soodsamalt juhul, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse suhtes oleks algatatud tavapärane maksejõuetusmenetlus.

124. Selle kohta märgin kõigepealt, et Euroopa Kohus on juba kinnitanud, et arvestades konkreetset majanduslikku olukorda, milles riigisisesed meetmed asetsevad, on liikmesriikidel majanduse valdkonnas otsuste tegemisel ulatuslik kaalutlusruum ja nad oskavad kõige paremini otsustada, milliste meetmetega on võimalik saavutada taotletud eesmärki,[56] ehk käesoleval juhul pangandus- ja rahandussüsteemi stabiilsust.[57]

[53] Vt selle kohta 20. septembri 2016. aasta kohtuotsus Ledra Advertising jt *vs*. komisjon ja EKP (C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, punktid 71, 72 ja 75). Vt ka 19. juuli 2016. aasta kohtuotsus Kotnik jt (C-526/14, EU:C:2016:570, punkt 91).

[54] Vt ka EIK 7. novembri 2002. aasta kohtuotsus Olczak *vs*. Poola (CE:ECHR:2002:1107DEC003041796, punkt 81) ja 10. juuli 2012. aasta kohtuotsus Grainger jt *vs*. Ühendkuningriik (CE:ECHR:2012:0710DEC003494010, punktid 39 ja 42) ning 21. juuli 2016. aasta kohtuotsus Mamatas jt *vs*. Kreeka (CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614, punkt 103).

[55] Vt eelkõige EIK 23. septembri 1982. aasta kohtuotsus Sporrong ja Lönnroth *vs*. Rootsi (CE:ECHR:1982:0923JUD000715175, punkt 69) ja 12. detsembri 2002. aasta kohtuotsus Wittek *vs*. Saksamaa (CE:ECHR:2002:1212JUD003729097, punkt 53). Vt EIK 7. novembri 2002. aasta kohtuotsus Olczak *vs*. Poola (CE:ECHR:2002:1107DEC003041796, punkt 74). Vt ka kohtujurist Saugmandsgaard Øe ettepanek kohtuasjas komisjon *vs*. Ungari (kasutusvaldus põllumajandusmaale) (C-235/17, EU:C:2018:971, punkt 162).

[56] Vt 13. juuni 2017. aasta kohtuotsus Florescu jt (C-258/14, EU:C:2017:448, punkt 57). Vt ka EIK 7. novembri 2002. aasta kohtuotsus Olczak *vs*. Poola (CE:ECHR:2002:1107DEC003041796, punkt 77 ja seal viidatud kohtupraktika).

[57] Vt EIK 7. novembri 2002. aasta kohtuotsus Olczak *vs*. Poola (CE:ECHR:2002:1107DEC003041796, punkt 77 ja seal viidatud kohtupraktika) ja 10. juuli 2012. aasta kohtuotsus Grainger jt *vs*. Ühendkuningriik (CE:ECHR:2012:0710DEC003494010, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

125. Lisaks on Euroopa Kohus juba selgitanud, et ehkki on olemas selge üldine huvi tugeva ja järjepideva investorite kaitse tagamise vastu kogu liidus, ei saa seda huvi pidada kõikides olukordades tähtsamaks kui üldine huvi finantssüsteemi stabiilsuse tagamise vastu.[58]

126. Seoses konkreetselt panga aktsionäridega on Euroopa Kohus leidnud esiteks, nagu ma muu hulgas eespool punktis 95 märkisin, et vastavalt aktsionäride staatuse suhtes kohaldatavale üldisele korrale võtavad nad endale oma investeeringu ulatuses piiramatu riski panga aktsiakapitali ulatuses ja teiseks – nagu tuleneb eespool punktidest 115 ja 116 –, et raskustes pankade aktsionäride (aga ka võlausaldajate) kahju on igal juhul sama suur, olenemata sellest, kas nende nõue tekib pankroti väljakuulutamise kohtuotsusest või kriisilahenduse meetmest.[59]

127. Selles kontekstis tuleb märkida, et nagu ilmneb eespool punktidest 95–98, sisaldasid asjaomased riigisisesed õigusnormid ühest küljest sätteid, mis võtsid arvesse mõjutatud krediidiasutuse aktsionäride positsiooni ja huve kriisilahendusmenetlustes, mis kehtestati kõnealuste riigisiseste õigusnormide alusel. Eelkõige, nagu märkisin eespool punktides 88–90, sooviti RGICSF artikli 145-I eespool viidatud sättega kaitsta aktsionäride huve ja see võimaldas kriisilahenduse meetme „majandusliku neutraalsuse“ tagamise eesmärgil mitte jätta algset krediidiasutust (või selle pankrotivara) ilma summast, mis tulenes sildasutuse vara müügitulust, millest on maha arvatud erinevate fondide poolt käsutusse antud summade tagastused.

128. Teiseks, nagu märkisin eespool punktides 100 ja 101, oli nendes õigusnormides samuti ette nähtud konkreetne hindamine, mis vastas suures osas direktiivi 2014/59 artiklis 74 ette nähtud hindamisele.

129. Sellest tuleneb, et need õigusnormid, arvestades ka eespool punktides 125 ja 126 viidatud kohtupraktikat ja eespool punktis 95 mainitud põhimõtet, ei kehtesta maksejõuetuse olukorras oleva (või maksejõuetuse ohu olukorras oleva) krediidiasutuse aktsionäridele ebaproportsionaalset ja ülemäärast kohustust, ja seda sõltumata asjaolust, et nendes õigusnormides ei olnud – erinevalt direktiivist 2014/59 – aktsionäride kasuks „*no creditor worse off*“ põhimõtet sõnaselgelt ette nähtud.

130. Seega tuleb minu arvates järeldada, et arvestades kõnealuste riigisiseste õigusnormidega üldistes huvides taotletavaid eesmärke – st tagada pangandus- ja rahandussüsteemi stabiilsus ja vältida suurematest negatiivsetest tagajärgedest tulenevat ohtu, kui maksejõuetuse olukorras olevad krediidiasutused lähevad pankrotti, võrreldes ohuga, mis tuleneb selliste asutuste suhtes kriisilahendusmenetluse algatamisest – ei näe need õigusnormid ette ebaproportsionaalset ja lubamatut sekkumist aktsionäride omandiõigusesse ning nendes õigusnormides ette nähtud meetmeid ei saa pidada omandiõiguse põhjendamatuks piiramiseks.[60]

131. Kuuendaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus esimese eelotsuse küsimuse punktides a ja b, et vastupidi direktiivis 2014/59 sätestatule[61] ei näinud BESi kriisilahendusele kohaldatud asjaomased riigisisesed õigusnormid ette kriisimenetluses oleva asutuse hindamise alusel võimaliku hüvitise maksmist sellele asutusele või vajaduse korral aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omanikele. Nagu juba selgitasin, oli kõnealustes õigusnormides ette

[58] Vt 19. juuli 2016. aasta kohtuotsus Kotnik jt (C-526/14, EU:C:2016:570, punkt 91).

[59] Vt selle kohta ja analoogia alusel olukorraga, kus kriisilahenduse meedet rahastati riigiabist, 19. juuli 2016. aasta kohtuotsus Kotnik jt (C-526/14, EU:C:2016:570, punktid 73–75).

[60] Vt selle kohta 20. septembri 2016. aasta kohtuotsus Ledra Advertising jt *vs*. komisjon ja EKP (C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, punkt 74).

[61] Vt direktiiv 2014/59, artikli 36 lõike 4 punkt e ja artikli 40 lõige 4.

nähtud, et sildasutuse müügitulu võimalik jääk, millest on maha arvatud kriisilahendusfondist ja muudest tagatisfondidest käsutusse antud summade tagastused, tagastatakse algsele krediidiasutusele või selle pankrotivarasse, kui algatatakse asutuse likvideerimine. Massa Insolvente ja BPC 2 Lux jt väitsid, et see säte ei täida punktis 120 viidatud kahte tingimust, rikkudes harta artikli 17 lõiget 1.

132. Selles osas on harta artikli 17 lõike 1 teises lauses ette nähtud, et omandi äravõtmise korral makstakse selle sätte alusel õigeaegset ja õiglast hüvitist. Viidatud sättes on seega ette nähtud kaks tingimust. Esiteks „õiglase hüvitise“ maksmine ja teiseks, et see tasumine on „õigeaegne“.

133. Mis puudutab eelkõige esimest tingimust, on EIK kohtupraktika kohaselt „õiglane“ hüvitis, mis on suunatud asjaomase omandi turuväärtusele, aga vajaduse korral võib õiglaseks pidada ka hüvitist, mis on sellest väärtusest väiksem. [62]

134. Juhul, kui piiratakse omandiõigust seoses aktsiate või kapitaliinstrumentidega, nagu võlakirjad, mille on väljastanud pank, kes on maksejõuetuse olukorras või kellel on oht sattuda maksejõuetuse olukorda, võib õiglaseks pidada aga hüvitist, mis vastab likvideerimisväärtusele. Alates hetkest, mil kriisilahenduse tingimused on täidetud – seega eriti siis, kui pank jääb (tõenäoliselt) maksujõuetuks –, on võrdlus likvideerimise hüpoteetilise olukorraga või tavalise maksujõuetusmenetlusega mõistlik, sest ilma ametiasutuse sekkumiseta oleks maksujõuetus ainus alternatiiv. [63]

135. Lisaks on Euroopa Kohus juba kinnitanud, et panga maksejõuetuse või maksejõuetuse ohu korral ei ole panga aktsionäride ja võlausaldajate olukorra võrdlemine likvideerimise hüpoteetilise olukorraga nende omandi põhiõiguse põhjendamatu rikkumine. [64]

136. Sellest tuleneb, et sellised õigusnormid, nagu need, mida käsitletakse eelotsusetaotluse esitanud kohtus ning milles on ette nähtud, et sildasutuse vara eest saadud müügitulu võimalik jääk, millest on maha arvatud erinevatest tagatisfondidest käsutusse antud summade tagastused, tagastatakse algsele krediidiasutusele või selle pankrotivarasse, kui asutus on likvideerimisel, ei riku „õiglase hüvitise“ maksmise nõuet, mis on sätestatud harta artikli 17 lõikes 1.

137. Mis puudutab teist tingimust, ehk et maksta tuleb „õigeaegselt“, tuleb seda seoses EIK kohtupraktikaga käsitada nii, et hüvitise maksmine peab aset leidma mõistliku tähtaja jooksul. [65]

138. Tähtaja mõistlikkust tuleb hinnata eespool viidatud võrdluse alusel maksejõuetu panga – või panga, kellel on oht jääda maksejõuetuks – aktsionäride ja võlausaldajate olukorra ja selle panga likvideerimise hüpoteetilise olukorra vahel. Selles olukorras oleva panga aktsionärid ja võlausaldajad saaksid üksnes maksed summades, millele neil on õigus pärast seda, kui pank maksejõuetusemenetluse raames likvideeritakse.

[62] Vt selle kohta muu hulgas EIK 25. märtsi 1999. aasta kohtuotsus Papachelas *vs.* Kreeka (CE:ECHR:1999:0325JUD003142396, punkt 48).

[63] Vt selle kohta kohtujurist Kokott'i ettepanek kohtuasjades Aeris Invest *vs.* SRB ja Algebris (UK) ning Anchorage Capital Group *vs.* SRB (C-874/19 P ja C-934/19 P, EU:C:2021:563, punktid 113 ja 115).

[64] Vt selle kohta 19. juuli 2016. aasta kohtuotsus Kotnik jt (C-526/14, EU:C:2016:570, punktid 78 ja 79); ja 20. septembri 2016. aasta kohtuotsus Ledra Advertising jt *vs.* komisjon ja EKP (C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, punktid 73 ja 74). Vt ka kohtujurist Kokott'i ettepanek kohtuasjades Aeris Invest *vs.* SRB ja Algebris (UK) ning Anchorage Capital Group *vs.* SRB (C-874/19 P ja C-934/19 P, EU:C:2021:563, punkt 118).

[65] Vt eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu 21. veebruari 1997. aasta kohtuotsus Guillemin *vs.* Prantsusmaa (CE:ECHR:1997:0221JUD001963292, punkt 54).

139. Nagu komisjon märkis, ei ole aga harv, et krediidiasutuste maksejõuetusmenetluste raames tehakse asjaomase asutuse vara likvideerimisest tulenevad maksed aastaid, kui mitte aastakümneid hiljem. Seetõttu ei leia asjaomastes riigisisestes õigusnormides ette nähtud sildasutuse vara müügitulu jäägi võimalik tasumine aset põhimõtteliselt tingimata pikema aja jooksul, kui likvideerimismaksete tasumine, ja see toimub tavaliselt veel lühema aja jooksul. Sellest tuleneb, et igal juhul ei riku need õigusnormid ka teist tingimust, millele punktis 131 viidatakse.

140. Kokkuvõttes tuleneb kõikidest eelnevatest kaalutlustest, et minu arvates peab harta artikli 17 lõiget 1 tõlgendama nii, et sellega ei ole vastuolus sellised õigusnormid, nagu põhikohtuasjas asjaomased õigusnormid, mida kohaldati BESi kriisilahendusele.

IV. Ettepanek

141. Kõikide eelnevate kaalutluste põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Tribunal Supremo Administrativo (Portugali kõrgeim halduskohus) esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Krediidiasutuste kriisilahenduse valdkonna riigisisesed õigusnormid, mis võeti vastu enne 15. mai 2014. aasta direktiivi 2014/59/EL, millega luuakse krediidiasutuste ja investeerimisühingute finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse õigusraamistik, jõustumist ning mida muudeti enne selle direktiivi ülevõtmiseks ette nähtud tähtaja möödumist, ning mis võtab küll üle kõnealuse direktiivi teatavad sätted, kuid jätab üle võtmata direktiivi sätted, mis puudutavad:

   – esiteks kriisilahendusmenetluses oleva asutuse vara ja kohustuste õiglast, usaldusväärset ja realistlikku hindamist enne kriisilahenduse meetme võtmist;

   – teiseks sellise hindamise alusel võimaliku hüvitise maksmist kriisilahendusmenetluses olevale asutusele või vajaduse korral aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omanikele;

   – kolmandaks sõnaselget sätestamist, et kriisilahendusmenetluses oleva asutuse aktsionäridel on õigus saada vähemalt summa, mille nad oleksid eeldatavalt saanud juhul, kui asutus oleks täielikult likvideeritud tavapäraste maksejõuetusmenetluste raames; see kaitsemehhanism oli ette nähtud ainult neile võlausaldajatele, kelle nõudeid ei olnud üle antud kriisilahendusmenetluses oleva asutuse aktsionäridele;

   – ja neljandaks sõltumatu hindamise läbiviimist, et teha kindlaks, kas aktsionäre ja võlausaldajaid oleks koheldud soodsamalt juhul, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidiasutuse suhtes oleks algatatud tavapärane maksejõuetusmenetlus;

   ei saa tõsiselt kahjustada direktiivis 2014/59 sätestatud eesmärkide saavutamist.

2. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 17 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellised riigisisesed õigusnormid ei ole selle sättega vastuolus.